

reálisan felmérni, hogy milyenek az egyetemi felvételi követelmények. Például láttam magyarból is olyan gyereket, aki a jogi karra jelentkezett, de tudtam, hogy úgysem fogják felvenni. A pedagógusok is tisztán látják ezt, de a gyerek nem hisz nekik. És ami még rosszabb: egy gyengébb osztályban az osztály legjobbjja biztos abban, hogy őt fel fogják venni. A többiekhez képest tényleg jó, de egy felvételi követelményrendszerben nem fog megfelelni, de ezt ő nem látja és nem lehet meggyőzni róla. Ezzel ténylegesen csak a felvételin szembesül.

Sokszor látom, amikor az írásbeli felvételin felülegek, hogy a gyerekek megkapják a tesztet, és látom a megdöbbenést az arcokon. Erre nem számítnak.

Nagyon sok középiskolában láttam, hogy a gyerekek nem tudják felmérni a felvételi követelményeket. Igazán azért csalódnak, mert nem tudják, hogy milyen a felvételi követelményszintje. Ezen a pedagógusok sem tudnak változtatni, mert a gyerekek az osztályközösséghez mérik magukat. Nekem ezért is tetszik ez a Horváth Mihály tanulmányi verseny, mert a gyerekek itt szembesülhetnek ezzel. Látják, hogy egy másik iskolából jött gyerek mit tud.

És még egy dolog van, amit látok és amivel a pedagógusok sem számolnak eléggé. Sajnos nagyon korán el kell döntenie a gyerekeknek, hogy hol akar továbbtanulni. Annak a gyerekeknek, aki csak harmadik közepén dönti el, hogy ide akar jönni (mármint a régész szakra) szinte semmi esélye sincs. Igazából annak van esélye, aki legalább már másodikban tudja, hogy hová akar menni. A gyerekek nem hiszik el, hogy milyen óriási különbség van az egyetemi felvételi és az érettségi követelményei között.

E: Köszönöm a beszélgetést.

(Az interjút Fehérvári Anikó készítette)

Boros László nemzetközi és tudományos dékánhelyettes, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

Educatio: Kérem, mutatkozzon be.

Boros László: 45 éves vagyok, 1974-ben végeztem a karon, azóta – óraadóként, vagy egyetemi státusú tanárként – folyamatosan részt veszek a jogi kari oktatásban. Különböző tárgyakat tanítottam (jogelmélet, politológia, filozófia, általános és szakszociológia), oktatóként elsősorban az 1988-tól működő Jogszociológia Tanszékhez kötődöm, amelynek 1994 októbere óta tanszékvezetője vagyok.

E: Mióta felvételiztet?

B L: Hallgató korom óta felvételiztetek, 1971-ben Stúdium Generálás hallgatóként már felügyeltem írásbelin, és 1972-ben vettem részt, még ugyancsak hallgatóként, szóbeli bizottságban. Utána fiatal oktatóként mindent csináltam, voltam teremfelelős, javítottam írásbeli dolgozatokat, voltam fiatal oktatóként szóbeliztető bizottsági tag, nagyon sokféle bizottsági elnökkel dolgoztam. Akkoriban ez még úgy működött a jogi karon, hogy egy-egy tapasztaltabb oktató mellé fiatal oktatók voltak beosztva, és a hallgató volt a harmadik tag. Ez később úgy alakult át, hogy a fiatal oktatók helyére középiskolás irodalomtanárok léptek. Az elnökök egyetemi tanárok, docensek, kivételképpen adjunktusok, és irodalomtanárok, továbbá egy-egy FEB-es hallgató alkotja a szóbeliztető bizottságot. Ez a váltás a nyolcvanas évek közepe táján került bevezetésre. Akkoriban én magam nem a nappalisok, hanem mint másodállásban kari oktató az estisek felvételiztetésében vettem részt. Az egészen különálló dolog volt, ott két oktatóból álló bizottságok szóbeliztettek.

E: Mi volt az oka a középiskolai tanárok bevonásának?

B L: Mindenekelőtt a középiskolás tananyag meglehetősen sűrű változtatása, amit a történelem esetében könnyebb követni a jogi kari oktatók túlnyomó többségének, de az irodalom esetében ez nehéz. A túlnyomó többséget azért hangsúlyoznám, mert ez rögtön egy problémát is jelez. Mivel nálunk a felvételi előkészítés elsősorban történelemből folyik, ebben a tárgyban a bizottságban ülő FEB-es hallgató a leginkább kome-

tens. Az irodalom tananyagban bekövetkezett változások követése azonban még az olvasottak számító jogi kari oktatók számára is egyre nehezebb feladatot jelentett.

Ez már az az időszak volt, amikor elkezdett felfelé kúszni a felvételizők létszáma, a jogi kari oktatók létszáma viszont nem nőtt. A középiskolai tanárok bevonásával növelni lehetett a bizottságok számát, másrészt növelni lehetett az írásbelit javító „brigádoknak” a számát is, ami később nagyon fontosá vált. Szervezetileg a részvételük nincsen stabilizálva, tehát nem feltétlenül azonos a résztvevők köre. Én négy éve vagyok bizottsági elnök, azóta ugyanazzal az irodalomtanárnővel felvételiztetünk együtt, és három évig azonos volt a résztvevő hallgató személye is. Általában véve úgy tűnik, hogy mindenki megpróbálja stabilizálni azt a bizottságot, ami korábban összeállt.

E: A bizottságbán minden résztvevőnek azonos súlya a véleménye a döntésben?

B L: Mindenkinek van szavazata, de ezen túl nincsenek általános szabályok arra, hogy ezt ki hogyan csinálja. A külső szabályozás csak annyit ír elő, hogy a bizottságnak valamilyen módon meg kell hoznia a döntését.

Van általános szabályozása a vizsgáztatás rendjének, de karon belül a részletkérdéseket alapvetően a szokásjog, a kialakult hagyományok szabályozzák. A technikai-adminisztratív feltételeknek vannak jogi kari szabályai, ezeket az általános szabályozással együtt mindig meg is kapják a bizottságok, pontosabban az elnökök, és ők tájékoztatják a többieket. A dolog adminisztratív kezelése alapvetően a bizottság elnökének a feladata.

Természetesen az elnöknek adott helyzetben lehet döntő szava, de működni csak akkor tud a bizottság, ha a kialakított pontszámok közelítenek egyfajta konszenzushoz. Tehát vagy kompromisszumot kell kötniük a vitatkozó feleknek, hiszen azért sokszor vitatkozunk pontszámokon, vagy el kell jutni a konszenzuszig. A mi bizottságunkban a pontszámok az esetek nyolcvan százalékában konszenzusos alapon jönnek létre, és körülbelül a húsz százalék alapul kompromisszumon. Az irodalom pontszám meghatározásában az első szó azért természetesen az irodalomtanáré. Az általam vezetett bizottságban a történelem pontszám meghatározásában pedig az első szó a FEB-es hallgatóé, aki hajszálpontosan tisztában van azzal, hogy mi van az egyes tankönyvekben, mert most már ezzel is tisztában kell lenni. Ezenkívül ő tanítja hétről hétre a felvételire készülőknek az anyagot, ő ismeri a hallgatók által adott válaszok besorolhatóságát. Én pedig elnökként egy kicsit mindkettőn felül tudok emelkedni, és mindkét esetben vissza tudom szorítani a szerepekből adódó szenvedélyeket, és ezáltal kicsit kívülállóként, de azt hiszem, hogy ezt nyugodt lélekkel mondhatom, az adott tananyagartalomnak az ismeretében tudok állást foglalni, és a végső szót azért legtöbbször én mondom ki.

E: A szóbelin elsősorban a tárgyi tudás mérése a fontos, vagy a jogász-pályára való alkalmasságot kell vizsgálni?

B L: Itt már az is kérdés, hogy hol húzzuk meg a tárgyi tudás határát. Számomra a tárgyi tudáshoz tartozik az is, hogy valaki egy-egy történelmi korszakkal vagy témával kapcsolatban látja-e az összefüggéseket, ami a jogi kari felvételiben különösen fontos. Mondhatnám úgy, hogy a tárgyi tudásnak az évszámokra, nevekre és eseményekre vonatkozó része csak a szükséges minimum, ezek után következnek az egyes adatok közötti összefüggések meglátása, és ehhez csatlakozik a kifejezőkészség, előadókészség vizsgálata, továbbá a tananyagban való rugalmas közlekedés, hiszen a reakciókészség a jogi pályán hihetetlenül fontos. Tehát a váratlan helyzetekre való reagálás képessége. Ez azt jelenti, hogy nagyon sok olyan felvételiző van, aki viszonylag jól tudja reprodukálni a tényeket, amíg hagyják neki sorrendben mondani, de abban a pillanatban, amikor ebbe a folyamatba egy kérdéssel beavatkozunk, akkor elveszítik a fonalat, mert csak mechanikusan tanulták meg az anyagot. Minden jelöltnél nem avatkozunk be a tényközlés folyamatába, de azoknál, akiknél a tárgyi tudás bizonyos szintje ezt megengedi, ott ezt megtesszük.

Nálunk a szóbelin tételhúzás van. A tételeket a minisztérium dolgozza ki, minden jogi karon egységesek, és közzéteszik őket, tehát mindenki előtt ismertek. Mi a vizsgán csak ezeket a tételeket használhatjuk. Tehát mind irodalomból, mind történelemből a témák pontosan meghatározottak, sőt ezeknek a tételeknek a számát a jegyzőkönyvben rögzíteni kell, hiszen ha a későbbiekben a jelölt reklamál, akkor a jelölt reklamációjának, a mi védekezésünknek és a jegyzőkönyvnek az összevetéséből lehet megállapítani, hogy ebben a nem nyilvános szituációban ténylegesen mi is történt.

E: Milyen gyakran fordul elő, hogy a jelöltek hivatalosan is kifogásolják a döntést?

B L: Az én pályafutásom során, 1972-től kezdődően, azokban a bizottságokban, amelyekben részt vettem, soha nem fordult elő kifogás. De intézményi szinten minden évben van azért ilyesmi. Ha a tavalyi jelentkezők számát vesszük alapul, 1900 fő jelentkezett, abból körülbelül 1200 fő jött el szóbelizni, ebből, ha jól tudom, három vagy négy olyan eset volt, amikor a szóbeli bizottság eljárását kifogásolta a hallgató. A kifogásolás általában akkor sikeres, ha a bizottság formai hibát követ el. Nyilvánvaló, hogy a formára maximálisan ügyelni kell. Nem véletlenül említettem a jegyzőkönyv fontosságát, ezt én a bizottságban minden esetben magamra vállalom, mert úgy vagyok nyugodt. Természetesen minden emberek közötti kapcsolatnak, így a felvételi vizsgának is van olyan szelete, ahol a szubjektívizmusnak összes természetes és elkerülhetetlen eleme, a szimpátia vagy ellenszenv, a situáció klímája hozzátesz vagy elvesz az értékeléskor.

E: Ezekről nyíltan szó esik?

B L: Bizottságon belül ezt muszáj megbeszélni, erre mindenképpen szükség van, hiszen mindenkinek indokolni kell a saját pontszámra tett javaslatát. A szimpátia- és ellenszenv-viszonylatok nem mindig azonos sávon mozognak, hiszen mind életkorban, mind beállítódásunkban meglehetősen nagy különbség van a bizottság egyes tagjai között. A másodéves hallgató, a már nyugdíjas korban lévő tanárnök és én, teljesen más kategóriákat képviselünk beállítódásunkat tekintve. A szubjektív benyomásokat éppen ezért kell kibeszélni magunkból, méghozzá azonnal. Tehát amikor a jelölt kiment, akkor azonnal elvégezzük az értékelést.

E: Lehetne konkrét példát hallani azokra az észrevételekre, amikben a bizottság nem szokott egyetérteni?

B L: Ez általában három összefüggésre koncentrálható. Az egyik a jelölt fellépése. Tehát ahogy bejön, ahogyan köszön, ahogy helyet foglal, ahogy tételt húz, ahogy választ a tételek között, és ahogyan elkezd. Egy jelöltnek egyébként összesen ennyi szuverenitása van, mert a kezdés után már inkább a bizottság kezében van a dolgok az irányítása. Tehát ez az első, amit megítélünk. Nem azért, mert ezt én feladatként meghatározom a bizottságnak, vagy bárki más meghatározza, hanem mert ez óhatatlanul szóba kerül. A másik, amit figyelembe veszünk, az végül is a szellemi képesség. Az, hogy például „ez egy nagyon okos jelölt volt”, vagy „hihetetlenül jól mozgott az agya”, vagy „nagyon sokat tudott, de rettenetesen mereven tudta”.

A harmadik az végképp a szubjektív szférába tartozik. Amikor azt próbáljuk kibogozni, hogy mi lett volna ezzel a jelölttel, ha nem József Attilát húzza, vagy nem az ókori birodalmakról szóló tételt húzza. Ez is egy olyan dimenzió, amit nem minden jelöltnél, de bizonyos jelölteknel óhatatlanul megpróbálunk taglalni.

E: Milyen egyéb, nem a szákebb tantárgyi tudásra vonatkozó kérdéseket tesz fel a bizottság?

B L: Természetesen a bizottság elvileg mindent megkérdezhet, aminek a felvétellel kapcsolatban bármilyen távolságból relevanciája lehet. A bizottság rákérdezhet a személyi anyagban szereplő tényekre, összefüggésekre is, hiszen a bizottság ezeket már ismeri, mielőtt a felvételiző bejönne. A családi, iskolai háttérre előzetesen ezekből fontos információkat kapunk, ezek a tények egyébként az előbbieken említett „entrée” megítélését nagy mértékben befolyásolják. Nyilván teszünk is fel ezekre vonatkozó kérdéseket, de nincsenek standard kérdéseink, nem is kérdezzük ilyesmit mindenkitől.

Itt mindenképpen ki kell térni arra, hogy a hozzánk érkező felvételizők mintegy hatvan százalékának – az írásbelin elért eredmény alapján – egyáltalán nincs már esélye a felvételre akkor, amikor elének kerül. Mi ezt biztosan tudjuk, elvileg a vizsgázó is tudhatja, és általában tudja is, mert ma már az írásbeli eredményét nyilvánosságra hozzák, és a hozott pontjai alapján is ismeri a lehetőségeit.

Mi azonban a szakmai kérdezést minden egyes felvételizővel az eredményeitől függetlenül végigcsináljuk.

E: Van esély annyira jó szóbelit produkálni, hogy az ellensúlyozzon egy gyengébb írásbelit?

B L: Ez csak a határeseteknél áll elő, ők egy külön kategóriát jelentenek, megítélésem szerint a legfontosabb munkafázisát ők jelentik a bizottság tevékenységének. Az a hatvan százalék, akiről beszélek, annak semmilyen esélye nincsen.

E: Akkor mi értelme a vizsgát végigjátszani?

B L: Mert a jelölt eljött. Ez a legtöbbjük esetében azt jelenti, hogy ha már belekezdett a felvételibé, belevágott az eljárási folyamatba, akkor meg akarja mérni magát a szóbelin is, tehát ne csak az derüljön ki, hogy mire

képes az írásbelin. A cél az, hogy csinálja végig, ismerje meg, hogy milyen a szóbelin. Ez egyfajta próbafelvételnek tekinthető. Ha magánemberként engem ismerősök megkérdeznek, akkor én mindig nagyon nyomatékosan ajánlom ezt. Ilyenkor azok, akik a jövőre nézve komolyan gondolják a bekerülést, szerintem sokat nyernek egy esélytelenül végigvitt felvétellel is, különösen ha abban az évben érettségiztek, mert egészen más situációval kell szembenéznük mint bármikor előtte. Az a helyzet, hogy belép egy terembe, ahol három idegen ember ül, két tételt kell húzni az asztalról, és felkészülési idő nélkül azonnal meg kell kezdenie a feleletet, gyökeresen eltér az érettségítől, ahol ismerős környezetben, felkészülési idővel találkozik, és olyan tételekkel, amiken előtte fél évig rágódtak. A felvételinek minden eleme új, tehát nem árt, ha egyszer ezt végigpróbálja, és erre készül fel a későbbiek során.

E: Mi a szabály: a középiskolai tanár a saját iskolájából érkezőt vizsgáztathatja-e?

B L: Természetesen mint minden döntést hozó bizottság esetében, a mi bizottságunk esetében is fennáll az összeférhetetlenségi szabály. Ha saját tanítványuk érkezik, és ez vonatkozik a FEB-es hallgatóra is, ezt nekik jelezniük kell, és ilyenkor ők nem vehetnek részt a döntésben, és az a jó, ha a kérdésben sem vesznek részt, hiszen a kérdés is befolyásolhatja az eredményt. Ilyenkor a kérdést másnak kell átvennie. A döntést pedig a bizottság másik két tagja hozza meg.

E: 1972-től hogyan jellemezhető a felvételizők körének, ambícióinak és tárgyi tudásának alakulása?

B L: Ezeknek a változásoknak az elmúlt bő két évtizedben több szakasza volt. A hetvenes évek második felétől a nyolcvanas évek közepéig a magyar társadalomban és a magyar oktatási rendszerben lezajló folyamatok tökéletesen szöndázhatók voltak a felvételin is. Itt két dolgot érdemes megemlíteni. A külső folyamatoknak az volt a lényege, hogy folyamatosan leértékelődött a magasabb szintű tudás, ezért bizonyos társadalmi csoportok egyetemek felé törekvése nagy mértékben visszaszorult. Abban az időszakban eljutottunk egy olyan fázisba, amikor a jogi karra, ahova tíz évvel korábban, a hatvanas években nyolcszoros volt a túljelentkezés, háromszorosra csökkent. Ez a háttérbe szorulás persze nem csak a jogászai pályát érintette. Másrészt azok a válságtüneteknek nevezhető jelenségek is megjelentek a felvételin, amelyekkel a középiskola küzdött akkoriban. Minden évben nagyjából azzal álltunk neki az új felvételinek, mint ahogy a labdarúgó bajnokságnak vagy a szilveszteri műsoroknak szoktunk, vagyis azt mondtuk, hogy az idei egészen biztos rosszabb lesz, mint a tavalyi volt. Tehát akkor az úgynevezett merítési bázisunk egyre csekélyebb tudással volt jellemezhető. A középiskola is kevesebb humán ismeretanyagot tudott átadni, és a külvilág sem igényelte azt a típusú tudást, sem azt a végzettséget, amit ez az egyetem nyújtott.

A jogi karon mindig a történelem és a magyar volt a felvételi tárgy, a technikai megoldásokban, például a két tárgy súlyozásában időszakonként voltak különbségek. Az is azonnal meglátszott, amikor a történelem érettségit eltörölték, és a történelem presztízse az egész középfokú oktatásban erősen visszaesett. És nagyon jól érzékelhető volt az is, amikor ez a tendencia megfordult.

Jelentős változás következett be a nyolcvanas években, ez pedig a jogászai pálya iránti felfokozott érdeklődésnek volt köszönhető. Egyidejűleg a magyar gazdaságban olyan folyamatok indultak el, amelyek akkor is tovább folytatódtak volna, ha időközben nem következnek be a rendszerváltozás. A vállalkozás egyre kiterjedtebben volt jelen a gazdaság egészében, tehát a gazdaságban tevékenykedő jogászok száma hihetetlenül megnőtt, és folyt azért bizonyos fajta piacosodás mindenféle politikai folyamatoktól függetlenül is.

Ez a bíróságok magatartását, a bíróságok jelentőségét igen nagy mértékben átalakította. Megnőtt ugyanis azoknak a gazdasági konfliktusoknak a száma, amelyekkel bíróság elé kellett menni, hiszen már nem tervszerződések alapján vitáztak egymással a vállalatok, amiket adminisztratív módon a megyei pártbizottságon is el lehetett intézni. Ténylegesen bíróság elé kellett menni. Ezt a sort még lehetne folytatni, egészében véve tehát nőtt a jogászai pálya presztízse, és lassan, fokozatosan a különböző jogászai szakterületek jelentősége is növekedni kezdett. Egyrészt megszabadultak a korábbi időszak politikai koloncáitól, azoktól az értéktételektől, amelyek ráragadtak a jogászságra. Másrészt az irántuk megnyilvánuló igény lassan az anyagi megbecsülésükben is kezdett javulást eredményezni.

Nagyon érdekes, hogy ezek a folyamatok ugyan áttételesen hatnak, a jelentkezők körében mégis hihetetlenül gyors reakciót lehetett érzékelni. A felvételin az látszott, hogy a társadalom nagyon gyorsan érzékeli ezeket a változásokat, és gyorsan reagál rájuk.

E: Ez konkrétan miben volt tetten érhető a felvételin?

B L: Mindenekelőtt a jelöltek ambíciója volt más, tehát a korábbiaktól eltérő beállítottságú emberek jöttek, vagy ők jöttek nagyobb számban. Látszott rajtuk, hogy sokkal céltudatosabban közelednek a jogász pályához és nem elsősorban azért érkeznek ide, mert magyarból és történelemből van a felvételi, és a magyar és történelem szakra a bölcsészkarra nehezebb bejutni. A hetvenes nyolcvanas évek fordulójának ugyanis ez volt a nagyon jellegzetes felvételiző-típusa.

A jogi karon is megnőtt a jelentkezők aránya, és a jogi pályával kapcsolatos ambíciók is megerősödtek. Ez mind a magatartásból, mind a reakciókból, és még az önéletrajzokból is kiderült, és a tudás mértéke is óhatatlanul fokozatosan növekedni kezdett, hiszen erősödött a konkurencia, közel hétszeres lett a túljelentkezés aránya. Ez a trend ma is folytatódik. Különböznek a belső arányok is. Olyan dolgokról, amiről mi sokat tanultunk, és ebből következően elég sokat tudunk, ők keveset hallottak, mert a tananyagnak az ma már csak egy fejezete, és nem kiemelt téma. Egy példát említve: József Attila költészete. Az én korosztályomnak ebből már az általános iskolában is elég nagy adag jutott, középiskolában feltétlenül, kiemelt, szinte elkerülhetetlen téma volt a felvételi vizsgákon is.

E: Miben különböznek a mai felvételizők ismeretei a korábbi generációkéitól?

B L: Irodalomban térben és időben kiterjedtebb a tájékozottságuk, tehát a klasszikus irodalomról ma többet tudnak, mint a korábbi időszakban. Eleve szélesebb skálán dolgoznak, magyar irodalomban például, tíz-húsz éve bizonyos alkotókat még csak néhány tanár tanított, ezek a költők, írók ma részei a tananyagnak. Hogy egy klasszikus példát hozzak, Pilinszkyt ma mindenki ismeri, mert tanítják, de néhány évtizede még nem tanították. Az irodalomban ez a legnagyobb különbség.

Ami viszont negatívum, és változatlanul érzékelhető, az a romantikus-klasszikus és a korai realista irodalommal szembeni távolságtartás. Ez nagyon stabilan érzékelhető már majdnem húsz éve. Éppenséggel az a meglepő, hogy ez annyira mély, generációs távolságtartás, hogy a jogi pályákra jövők sem tudják, hogy mennyit tanulhatnának ezektől az erősen jogászai pallérozottságú magyar íróktól, mint amilyen például Jókai, Mikszáth és a többiek, akik a jogi életben vagy a politikában elég hosszú időt eltöltöttek ahhoz, hogy tőlük, az ő műveikből lehessen a leginkább megtanulni, hogy milyen is volt a magyar politikai-jogi tradíció az elmúlt évszázadokban. Ezt a jelöltek nem tudják. Abban a tételben, ami mindig nagyon kritikus tétel az irodalom felvételin, amelyben Jókai, Mikszáth és Móricz együtt szerepel, hát ott bizony mindig elég komoly szorongást okoz a bizottságnak, hogy az alapvetően felkészült felvételizők vajon mindhárom szerzőtől olvastak-e egy-egy regényt legalább. Ezt tehát kifejezetten generációs sajátosságnak tartom.

Ez egy olyan pont, ahol nincs áttörés a nagy konkurencia ellenére sem, vagy legalábbis nagyon csekély a javulás. Ugyanezek a felvételizők a Kalevalából hosszan idéznek. Az arányok ilyen típusú alakulása az, ami nővumnak számít.

E: Presztízt jelent a felvételiben való részvétel az oktatók körében?

B L: Lehet, hogy volt olyan időszak a jogi kar történetében, amikor a felvételiztetésben való részvétel presztízt jelentett. Amióta én részt veszek benne, ez elsősorban feladat. Mert itt azért annyi felvételiző mindig volt, hogy mindenkinek jusson munká. Csak abban van különbség, hogy ma ez a munka sokkal nagyobb mennyiségű, és megerőltetőbb, mint korábban.

A jogi karon a létszámarányokból adódóan egyfajta kényszer, hogy mindenkinek részt kell vállalnia a felvételiztetés lebonyolításában.

Korábban a felvételi időszakában már sokan megkezdték a nyarat, szabadságra mentek, az utóbbi négy-öt évben újra megugrott a felvételiző jelentkezők száma, és azóta a kar mindenkor vezetői nagyon korán és nagyon nyomtatékosan kérni kezdik a kar minden rendű és rangú dolgozóját, hogy a felvételi időszakban felejtsek el a világot, és próbáljanak meg teljes emberként rendelkezésre állni. És ténylegesen a kar minden dolgozójáról szó van, mert az írásbelin az adminisztratív dolgozóknak is be kell segíteniük. Nem tudjuk

helyben megoldani, így egyidejűleg a városnak legalább öt vagy hat pontján zajlik a jogi kari felvételi, és ott jelen kell lenni.

E: Hogyan kapcsolódnak a felvételi körüli feladatok a kari hierarchiához?

B L: Az írásbelin a kar egyik oktatója szokott lenni a teremfelelős, az adminisztratív dolgozók a technikai feladatokat végzik, a konkrét felügyelői munkát pedig hallgatók látják el. A tanársegédi adjunktusi kör nagyrészt az írásbeli történelem tesztekét javítja, és a professzori, docensi garnitúra kiegészülve néhány idősebb tapasztaltabb adjunkussal, a felvételizető bizottságok elnökeiként szerepel. Emellett szükség van arra a bizottságra is, amely az írásbelik javítását kontrollálja. Ez is két csapatra oszlik. Az egyik az irodalommal, a másik a történelemmel foglalkozik. Ezt a javító munkát szintén középiskolai tanárok végzik, alapvetően ugyanaz a csapat, akik később szóbeliztetnek a karon.

Az egész kézben tartását erősen segíti, hogy nálunk van egy funkció, a dékáni titkár, de az egésznek a kulcsa a tanulmányi osztályon van, rájuk hárul a szervezés túlnyomó része. Ők csinálnak a jelentkezési anyagból felvételi anyagot, és a felvételi anyagok mozgása rajtuk keresztül történik. Ők rögzítik az eredményeket is, és a kihirdetést is ők végzik, a hallgatókkal és alkalmanként a szülőkkel való kapcsolattartást is beleértve.

A tételekkel kapcsolatos változtatások a minisztérium kezében vannak, ők küldik el a jogi karoknak a tételeket, mindkét felvételi tárgyból körülbelül 16–20-at. A karnak persze van bizonyos befolyása a tételek tartalmát illetően, amelyek a karok szakembereivel való konzultáció után alakulnak ki, de nagyon fontos, és ezért kell a minisztérium, hogy a középiskolás tananyaggal összhangban legyenek, s az összes jogi karon azonos tételek alapján felvételiztessenek.

E: Vannak-e a jogi karra jellemző alapelvei a felvételinek? Olyan megfontolások, elvek, amelyeket a bizottságok követnek?

B L: Alapvetően a pontszámok alapján kerülnek felvételre a hallgatók. Ez egyre keményebb dolog, az utóbbi években már egyértelműen meghatároztak egy pontszámot, és aki felette van bejut, aki alatta, az kívül marad. Valóságos fellebbezési eljárás ma már nem is létezik, csak a formai hibák esetében van ilyen. Ez azt jelenti, hogy vannak bizottságok, ahonnan többen jutnak be, vannak, ahonnan kevesebben.

Egyrészt tradíciók, szokásjog, „belenövés” alapján van a jogi kari felvételinek egy általánosan jellemző szemlélete. Ezt nyugodt lélekkel mondhatom a saját, több mint két évtizedes tapasztalataim alapján. Azt mondhatom, hogy igazán gyökeres szemléleti különbséggel korábban nem találkoztam. Ma egy kicsit más a helyzet. Amióta ismételten ilyen nagy létszámú felvételizővel kell szembenézni, és ennyi bizottságot kell működtetni. A jogi kar ezt a húszon felüli bizottsági létszámot nem tudja kiadni igazán elfogadhatóan egyenletes színvonalon. Ehhez az is hozzájárul, hogy amíg a felvételizők és a hallgatók száma is folyamatosan nőtt az elmúlt fél évtizedben, addig ugyanezen idő alatt a jogi kar nagyon jelentős vérvesztéséget szenvedett tekintélyes, és a felvételizetésben is rutinos oktatók tekintetében. Azt hiszem, hogy ma minden közös instrukció ellenére, amiket a felvételizetést megelőző beszélgetésen a mindenkori dékán, és a tanulmányi osztály vezetője elmondanak, a különböző felvételizető bizottságokban éppen a felvételizőknek az a bizonyos kritikus csoportja nem egyformán esélyes.

A felvételizőket több csoportra lehet osztani. Vannak a biztos befutók, akik jót írnak, nyelvvizsgálval rendelkeznek, és magas pontszámot hoznak magukkal. Velük sok minden nem történhet. Náluk általában a „jó tanuló felel” effektus zajlik a felvételi vizsgán is. Kivéve, ha kiderül, hogy a húzott tételt a jelölt nem tudja. De ha a tételt a lényegét illetően tudja, akkor egy jó gimnáziumi felelet színvonalával is bejuthat.

Az igazi tét a középső sávon van. A saját tapasztalataim azt mutatják, hogy az igazán kritikus, esélyes, de nem biztos befutó kategória az bizottságonként kb. 10 ember, tehát kari szinten 250. Szemben a felvehető kb. 360 fővel. És ezzel a csoporttal kapcsolatban nyugodtan kijelenthető, hogy ha veszünk két bizottságot a karon, amelyben világszemléletét, képzettségét és szocializációját tekintve két teljesen különböző elnök ül, és adott esetben a sors úgy hozza, hogy különbség van az irodalomtanárok esetében is, akkor nem lehetetlen, hogy abból a csapatból, akiket felvételiztetnek, a legkritikusabb öt-hat ember az egyik bizottságnál biztosan bejutna, a másiknál pedig egészen biztos, hogy nem.

A felvettek létszáma persze mindenféle okból általában mindig több lesz a tervezettnél. Az idén a kar vezetése többször is úgy nyilatkozott, hogy megpróbál szigorúan ragaszkodni egy bizonyos létszámhoz. Az idén speciális helyzet van, mert a jogi kar történetében most fordul majd elő először, hogy a belöldi érettségivel rendelkezők közül egy meghatározott hányad felvételi nélkül kerülhet be a karra. Tavaly ugyanis hoztunk egy olyan döntést, és ez bele is került a felvételi tájékoztatóba, hogy aki 60 pontot szerzett, egy felsőfokú és egy középfokú nyelvvizsgálója van, és kitűnőre érettségizik, az felvételi nélkül bekerülhet. Ezeknek a helyeknek a száma nincs meghatározva. Körülbelül 45 lehet azok száma, akiknél ez a lehetősége elvileg fennáll, de még nem érettségiztek le, tehát a dolog még nyitott.

Ez az eljárás más felsőoktatási intézményekben is gyakorlattá kezd válni, bár nem pontosan ebben a formában. Ezt nem itt találták ki, mondhatnám, hogy mi kissé megkésve reagáltunk erre a folyamatra. Más jogi karokon hasonló kritériumok már korábban megfogalmazódtak, és más felsőoktatási intézményekben ennek sokféle formája létezik. Egészen odáig, hogy vannak olyan felsőoktatási intézmények, vagy legalábbis intézményrészek, ahova, ilyen szigorú kritériumok nélkül is felvételi nélkül lehet bekerülni és van, ahova hasonló, de jóval szelídebb kritériumok alapján lehet bekerülni.

A mi rendszerünk a felvételi nélküli bejutásra azt hiszem, hogy a létező legszigorúbb rendszer. Mindemellett a hallgatóságból jóval tíz százalék felett lesz a felvételi nélküli bejutók aránya – feltéve, ha a lehetséges érintettek mindegyike kitűnőre érettségizik.

Még két sajátosságát kell megemlíteni a jogi kari felvételinek. Mára hihetetlen mértékben megnőtt a hozott pontszámok jelentősége. Ennek egy kritikus pontja van, és ez a nyelvvizsgák megítélése. Annak idején lépni kellett, ez nem volt kétséges. A pesti Jogi Kar egyike volt azoknak az intézményeknek, amelyek a legkésőbb ismerték el a nyelvvizsgát a felvételin. Ma viszont elég mechanikusan fogadjuk el. Először is tudjuk, hogy ma Magyarországon mindent hamisítanak, így akár a nyelvvizsga-papírt is, de a felvételi bizottság természetesen nem alakulhat nyomozóhatósággá, és nem feladata kideríteni, hogy a vizsgát igazoló papírt az Ecsери vették, vagy a Rigó utcában állították ki. Ez nem a bizottság feladata. A jogi kar megpróbált egy erre vonatkozó belső szabályozást kialakítani, csak nem világos, hogy ez mikortól érvényes, mert a döntést nem lehetett azonnal életbe léptetni, ugyanis a felvétellel kapcsolatosan nem lehet megszorító határozatot azonnal életbe léptetni. A határozat az volt, hogy a nyelvvizsgát csak azokban az esetekben fogadjuk el, ha valaki 55 pontot teljesített. Ez jó megoldás, mert díjazza a teljesítményt, de ugyanakkor azzal is számolt, hogy a jogi karon az oktatók többsége nem értett egyet azzal, hogy egyre több olyan jelentkező lett, aki egyébként valószínűleg nem került volna be, de a nyelvvizsgára kapott pontokkal mégis bejutott. Emellett tudható, hogy ez megint olyan típusú előny, amivel azok rendelkeznek, akiknek módjuk volt nyelvet tanulni, akik sokat voltak külföldön stb.

Tehát a hozott pontszámok jelentősége nőtt, a felvételin nyújtott produkciónál pedig a történelem esszé-kérdéseken a nem biztos, de esélyes hallgatók esetében minden eldőlt. Itt elég tág a játéktér, a jó egyéb teljesítmény mellett itt dől el a legtöbb dolog, hiszen egy-egy esszékérdésre a javításnál egytől tízig terjedő pontszámot lehet adni. A javítók személyein itt sok múlik, hiába próbálják meg maximális erőfeszítéssel kiküszöbölni az értékelő munkában mutatkozó különbségeket. Mindezek ellenére ma a jogi kari felvételin ezeken az esszékérdéseken lehet a leginkább győzni vagy veszíteni.

E: Vannak elképzelések a ma érvényben lévő felvételi egészének átalakítására?

B L: Elképzelés természetesen mindig van, bizonyos akarat is mindig van. A tavalyi év volt az első olyan, amikor komoly belső döntéshozatalban kerültek megmértetésre az elképzelések. A felvételi feletti „dödő-gés” régi jó szokása volt a jogi kari oktató gárdának, illetve az érintett hallgatóknak, de a tehetetlenségi erő folytán minden ment tovább a maga útján. Tavaly a Kari Tanács igen komoly döntések elé került. Az egyik döntés az volt, amit az előbb említettem, hogy felvételi nélkül is be lehet kerülni. Ugyanazon a kari tanács-ülésen a másik javaslat az volt, hogy szűnjön meg a szóbeli vizsga. Pontosan azért, mert a huszonöt bizottságban annak a bizonyos kritikus kategóriának a megmértetése abszolút egyenetlen eredményt hoz. Ezt mindenki tudja. Ez olyan szociológiai tény, amivel túlságosan sok mindent nem lehet kezdeni. A bizottsági elnököket nem lehet átvezényelni a vizsgáztatás előtt valamilyen központi agymosáson, ráadásul igen kü-

lönböző irányokban kellene az érintettek agyát megváltoztatni. Emlékezetem szerint többség alakult ki a szóbeli megszüntetése mellett, de kari tanácsi határozathoz nem elegendő többség. Így ezt a javaslatot egyelőre elvetették. Nem minden alap nélkül, ezt hozzá kell tegyem. Én magam koránt sem tudtam fekete-fehéren szemlélni a kérdés körül kialakult vitát. Igen erőteljesen megfogalmazott álláspontok vannak pro és kontra egyaránt. Ugyanis egyrésztől tudom, hogy a jogi kari felvételi milyen kiegyensúlyozatlan, és a szóbeli ezt még mennyivel igazságtalanabbá teszi. Ennek ellenére nehezen tudnám elfogadni azt, hogy éppen a jogi kari felvételiből teljesen kimaradjon a szóbeli megmérettetés, a szóbeli produkció.

E: Vannak elképzelések a kettős érettségi bevezetésével kapcsolatban. Erről mi a véleménye?

B L: Először azt mondanám el, hogy a jogi kari közvélemény a felvételi nélküliség gondolatával már nagyon régen megbarátkozott. Mi már nagyon régen megszabadultunk volna a felvételitől. Elsősorban azért, mert a mi felvételinknek kisebb a relevanciája, mint a felvételik többségének. Ha valaki ugyanis angol-orosz szakra akar menni, és ebből a két tárgyból felvételizik, ott a kapcsolat a felvételi és a képzés között meglehetősen egyértelmű, és részben ez vonatkozik a műszaki tárgyakra is a mérnökképzésben. A jogász pálya és a magyar irodalom tantárgy között nagyon kevés a tartalmi kapcsolódás. Ezek valahogy mindig is eleve kényszerpályák voltak. A történelem, mint a jogász számára fontos társadalomismeret került a felvételi tárgyak közé, az irodalom meg végső soron valamilyen kultúr-minimum mérését jelentette, de mind a kettő kényszermegoldás volt. Pusztán emiatt a tény miatt is egy kicsit mindig státus-neurózissal küzdöttek azok, akik a jogi karon felvételiztek. A jogi oktatás természete elég jól magában hordja a későbbi szelekció lehetőségét. A társadalomtudományi képzési formák között hagyományosan a jogi kari képzés volt az, ami viszonylag a legerősebb szelekciót végezte, ahol az osztályzatok mindig elég erős szórást mutattak. Magyarul az első éves tárgyakban benne van a lehetősége egy nagyon határozott és kemény szűrésnek.

Ugyanakkor a jogi pályák iránti érdeklődés, amely ilyen nehéz felvételi mellett is nagyon nagy, nyilvánvaló, hogy abban a pillanatban megsokszorozódna, amint a felvételi vizsga teljes eltörölésére kerülne sor. És ezt a lépést a jogi kar azért nem tette meg, mert ebben a pillanatban infrastrukturálisan nem tudná fogadni a hallgatókat. Tehát én a jogi karra vonatkozóan el tudnám képzelni, és hangsúlyozom, hogy ezzel nem vagyok egyedül, a felvételi vizsga teljes mértékű eltörölését.

Ehhez szemléletbeli változás nem kell, a többség minden további nélkül lemondana a felvételistől. Azonban, ahogyan már említettem, a mi infrastrukturánk már a jelenlegi évfolyamlétszámokat sem képes ellátni. A jelenlegi 400 fős évfolyamon egy írásbeli lebonyolításához három tanteremre van szükség, pedig itt hatalmas termek vannak, de egyetlen előadóterembe, például az elvileg egyébként kötelező évfolyam-előadásra be sem férne az évfolyam egésze.

Azt, hogy szelekcióként az érettségi lépjen a felvételi helyére, én személy szerint soha nem tudtam elfogadni. Van, aki azt mondja, hogy csak a hagyományos érettségi szelektáljon, és van, aki a két szintű érettségi vizsgát tartaná alkalmas eszköznek a szelekcióra. Azt hiszem, hogy a mi helyzetünkön ez sokat nem javítana. Annyit jelentene, hogy nem nálunk történe az a meglehetősen indifferens felvételi, hanem valahol máshol. Vagyis még annyi előnye sem lenne, hogy a mi szemléletünkkel szelektálhatnánk. Most legalább a jogi kar szelektál, még akkor is, ha ennek a jogi kari szelekciónak vannak komoly belső eltérései. De a jelenlegi felvételin keresztül mégis csak a jogi kari oktatók végzik a szelekciót.

Ha meg egy kétlépcsős érettségi lépne életbe, akkor megint csak két olyan tárgyból lenne a felvételi, ami a mi pályánk szempontjából nem áll közvetlen kapcsolatban a képzéssel, és ezért nem is igazán meghatározó jellegű. Ráadásul mindezt mások csinálnák. Tehát a jogi kari felvételi szempontjából én ennek az elképzelésnek túl sok értelmét nem látom. Itt mi teljesen más helyzetben vagyunk, mint például a biológia-kémia szak, ahol lényegében már megtörtént az érettségi és a felvételi öszvérsítése.

A nemzetközi gyakorlat is azt mutatja, hogy a jogi képzésre való felvételinek nincs túl sok értelme, viszont a belső szelekció annál értelmesebb. Már csak azért is, mert komplett rendszerré is lehetne az a képzési területet fejleszteni, ahol az igazságszolgáltatás, a közigazgatás, és a politika számára képeznek szakembereket. Tehát, akár a francia rendszernek megfelelően, a képzésben elinduló hatalmas tömegnek az első és második szemeszterben egy igen kemény, a lemorzsolódási kritériumokat tekintve igen objektív szűrőn kellene át-

jutnia, amely meghatározná, hogy mennyien maradhatnak bent. Ha azt mondja, hogy hatszázan maradhatnak, akkor a hatszázegyediknek ki kell esnie, és onnantól kezdve mindenkinek. Ez a dolog egyik eleme. A másik az, hogy ebben a rendszerben van lehetőség arra, hogy valakinek az első két éven folytatott tanulmányait is elismerjék, ha látszik, hogy a képességei alapján többre nem futja. Három év után lehetne főiskolai szintű diplomát adni, négy év után is ki lehetne adni valamilyen képesítést, és így tovább.

A jövőben megítélésem szerint ebbe az irányba vezet az út. Magyarországon ezzel bizonyos mértékig ellentétes szervezeti állapotok vannak, de mégis vannak ebbe az irányba mutató mozgások, hogy csak egy dolgot említsek, ami a későbbiekben magára a felvételi rendszerre is hatással lehet. Ez az úgynevezett kiegészítő esti képzés, például a budapesti Jogi Kar esetében, ami azt jelenti, hogy csak már államigazgatási főiskolán vagy rendőrtisztvi főiskolán diplomát szerettek jelentkezhetnek erre a kiegészítő esti képzésre, amely ebből következően nem tíz féléves, hanem csak hét szemeszterből áll.

Még egy új elem van, ez a kihelyezett tagozatok rendszere, szerte az országban. Még nincs ugyan végleges döntés, de a Jogi Kar most próbálkozik Győrben a Széchenyi István Főiskola keretein belül elindítani a képzést, ahova a tervek szerint akár száz főt is beiskolázhatnánk, ami azt jelenti, hogy száz hallgatóval többet tudunk felvenni. Erre a bővítésre ma szükség van.

E: Milyen irányba változhat a jogi kari hallgatóság összetétele a tandíj bevezetésének hatására?

B L: Én úgy gondolom, és ez többé-kevésbé közhely, hogy eddig is elég erős szociális szelekció volt a felvételi folyamatokban, és az utóbbi időkben ez fel is erősödött. Az utolsó évtizedben mindenképpen. Már a jelentkezés is, és a felvételin nyújtható produkció is nagy mértékben megkivánja a támogató családi háttérrel. Azok a nüanszok, amik végül is eldöntik, hogy valakinek van-e a bejutáshoz szükséges 113 pontja, abban az apró részinformációk is sokat számíthatnak. Például az, hogy ha a szülő járt valaha a jogi karra, és a jelölt otthon hallja azt a három mondatot, amivel jobbat ír, vagy a szóbelin jobban szerepel. A középiskolai szelekció következményeként egyébként a társadalmi háttérük miatt kevésbé esélyesek zöme már nem is jelentkezik.

Ami a tandíj bevezetését illeti, a Jogi Kar hallgatóinak szociális összetétele miatt az idejárók 70 százalékát egészen biztos, hogy nem érinti, hiszen ők olyan családokból kerülnek ki, ahol azt a 2000 forintot többnyire egyetlen este alatt költik el. Van húsz százalék, akiknek a számára ez a 2000 Ft jelent majd egyfajta feladatot. Egy megoldható plusz feladatot, amit lehet úgy megoldani, hogy megpróbálnak jobban tanulni, másfajta vagy még több munkát vállalnak, hiszen ma is nagyon sokan dolgoznak a hallgatók közül, és van egy olyan tíz százalék, akik számára ez kifejezett csapásként jelentkezik. A nagy kérdés az, hogy ez a tíz százalék mennyire lesz azonos a tíz százalékkal, akik a rászorultság alapján majd tandíjmentességet kapnak. Bizonyos szociológiai összefüggések alapján én úgy gondolom, hogy 50%-os arányban lesz azonos. Tehát mintegy öt százaléka a hallgatóknak az, akik számára a tandíj bevezetése a tanulmányok folytatása szempontjából végzetes lehet vagy lesz. Perspektivikusan persze erős kihatással lehet a jelentkezésekre, főleg azok után, ha ez az összeg tovább emelkedik.

E: Milyen kiskapuk vannak a felvételin? Hol vannak a gyenge pontjai, ahol a teljesítményt mással is lehet pótolni?

B L: Én azt hiszem, hogy alapvetően, és főleg rendszerszerűen nincsenek kiskapuk. Hiszen ha nyílt törvénysértés nem történik, mint ahogyan az a múltban előfordult, akkor az írásbeli tételek, valóban csak a vizsga napján, és ott a teremben válnak nyilvánossá. A dolgozatok javítása névtelenül történik. A szóbeli bizottságokat – a felvételizők jelenlétében – mindig a vizsga reggelén sorsolják ki. A jelöltek ott állnak a teremben, és a tanulmányi osztály dolgozói előtűk végzik a sorsolást. Máshol nem tudom, milyen szokás alakult ki, nálunk ez hosszú évek óta így folyik, tehát a vizsga napján derül ki, hogy ki melyik bizottsághoz kerül. Eddig a rendszer a saját lehetőségeit maximálisan kihasználva, lényegében védettnek tekinthető. Ami ezután következik, az persze hord magában egy szeletnyi olyan lehetőséget, hogy a jelölt szerencsés sorsolás esetében olyan bizottsághoz kerül, ahol a személyes szimpátia vagy kontaktus nem kizárható a bizottság valamelyik tagja és a jelölt szülei, vagy a tagok és a jelölt között. Főleg akkor, ha a bizottság tagja az összeférhetetlenséget nem tárja fel, nem hívja fel erre a figyelmet, az objektív adatokból pedig ez nem derül ki. Tehát ha a bizottsági elnök a papa barátja, akkor ez a kiszűrhetetlenség kategóriájába tartozik. Innentől kezdve a bizottsági tagok

abba a kategóriába kerülnek, amelyben minden bíró van, hogy ettől a ponttól kezdve már csak a saját lelkiismeretük számít.

De az egész rendszer ismeretében ez egy olyan vékony sáv, ami az összképen szinte semmit nem tud változtatni. Hiszen a hozott pontok, a két írásbeli pontszáma, a nyelvvizsga mind külön elbíráló rendszerekben jönnek létre, márpedig a végső pontszámot ezek együtt adják ki. Ezen belül csak egy hihetetlenül kicsi esélye marad a kiskapunak. Ez pedig csak akkor szűrhető ki, ha megszűnik a szóbeli.

E: A felvételi igen erős szelekciójához képest hogyan működik a szelekció a képzés folyamatában?

B L: Szigorú módszertani megközelítéssel nem is igen lehet összevetni a kettőt. A felvételi jóval nagyobb próbatétel, mint a kar elvégzése.

Ugyanakkor a felvett hallgatók létszámának növekedése viharosan gyors volt az elmúlt időszakban, a hagyományos 200 fős évfolyamok helyett ma 400 hallgatónk van egy évfolyamon. Volt egy lassúbb, folyamatos létszámemelkedés is, de az ugrásszerű változás az utóbbi fél évtized terméke. Ez jelentősen megnövelte a belső szigort is. Ezzel kapcsolatban sokféle vélemény született az elmúlt időszakban a karon belül. Még küzdünk ezekkel a nagy létszámú évfolyamokkal, a tanulmányi adminisztráció az elmúlt időszakban az ellehetetlenülés határára érkezett. Ennek sok vonatkozása van, mindenesetre a kar vezetése a jóval szigorúbb vizsgarendszer irányába mozdul. A korábbi tradíciók más létszámviszonyok alapján alakultak ki és működtek. Ami például korábban 15 embert érintett, az ma 200 ügyet jelent, ez nem vihető tovább. Ez a helyzet is a belső szelekció szigorodásának irányába hat.

Vannak olyan fejlesztési irányok is, amelyek hosszabb távon hatással lehetnek a túljelentkezésre. Ilyen a másutt már elterjedt 0. évfolyam, amit jelenleg a jogi kar még nem csinál, és az úgynevezett post-secondary képzés. Mindkettő enyhítheti a képzéssel kapcsolatos, és elsősorban a felvételin megjelenő nyomást.

Ezek nagy hatással vannak az adott intézmény felvételi módszerére. Van olyan, hogy a 0. évfolyamról közvetlenül be lehet kerülni, ha nem, a kurzus elvégzése akkor is előnyt jelent a felvételin. Van olyan intézmény is, ahol az intézményben folyó post-secondary kurzusról egy bizonyos tanulmányi eredménnyel elérése esetén lehet bekerülni, ami a tapasztalatok alapján igen erős motivációt teremt.

Ezek a lépések is afelé mutatnak, hogy tovább decentralizálódik a jogászképzés Magyarországon, aminek megvan a történelmi előképe, hiszen a két világháború között a beiratkozott hallgatók 40 %-a joghallgató volt, éppen a mezői jogászképzés miatt. Akkor a jogi karokon kívül még jogakadémiák is működtek, amelyeket a negyvenes évek végén felszámoltak. A kihelyezett tagozatokkal ma ebbe az irányba mozgunk, és a kiegészítő képzések mainál rugalmasabb rendszerével, valamint a post-secondary képzéssel talán fokozatosan vissza lehet majd szorítani ezt a ma jelentkező nyomást a jogi karokról.

A döntéshozásra illetékes személyeknek pedig azon kellene gondolkodniuk, hogy hogyan lehetne mindehhez az infrastrukturális feltételeket megteremteni. Ez a kérdés viszont már messze vezetne.

Ami majd jelentős változást hoz a felsőoktatási felvételi rendszerben, az a most életbelépő átjelentkezési szisztéma lesz. A diákok nem úgy jelentkeznek majd, mint ma, hanem beírják a három intézményt, valamelyikben felvételiznek, de azt majd egy számítógépes rendszer határozza meg, hogy valójában melyik intézménybe jutottak be. Azok a szakemberek, akikkel én konzultáltam, azok így értelmezték ezt a jövőre életbelépő rendszert. Ha ez így fog működni, akkor sem a hallgatók, se a felvételiztetők nem fogják tudni, hogy kiket vettek fel saját intézményünkbe, és ki hova kerül a legvégén. Ez ma még egy kissé lidércesnek tűnik. Az a véleményem, hogy ez alól a rendszer alól jövőre ismét újabb intézmények próbálnak majd kimenekülni, és megpróbálnak majd más kritériumokat kidolgozni.

E: Köszönöm a beszélgetést.

(az interjút Tót Éva készítette)